

EKONOMİ POLİTİK

Erinç Yeldan, 7 Kasım 2018

Piyasalarda Sürü İçgüdüsü

Ekim ayı enflasyonu açıklandı. TÜİK tahminlerine göre tüketici fiyatlarında yıllık enflasyon yüzde 25.24; üretici fiyatlarında ise yüzde 45.01 ile yüksek seyrini korudu. Halbuki enflasyonla “topyekün mücadele” sloganları arasında alınan “sert” ve “kararlı” (!) tedbirler sayesinde “en kötüsünü” geride bıraktığımızı sanıyorduk. TÜİK’in ilgili basın bülteninde yer alan şu satırlar bile idari tedbirler ve hamasi afişler aracılığıyla “malların fiyatlarını *topyekün* düşürmeye” kimsenin gücünün yetmeyeceğini açıkça ifade ediyordu:

“Ekim 2018’de endekste (TÜFE) kapsanan 407 maddeden; 42 maddenin ortalama fiyatlarında değişme olmazken, 328 maddenin ortalama fiyatlarında artış.... gerçekleşti”

Yani TÜİK’in tüketici fiyat sepetinde takip ettiği her dört malın, üçünde ortalama fiyatlar artmaya devam etmiştir. Enflasyonla mücadele, duvar afişleriyle veya zabıta tedbirleriyle değil, iktisat biliminin deneyim ve yöntemleriyle sürdürülmek zorundadır.

Enflasyonun *yapışkan* bir kararlıkla direnç göstermesinin ardındaki önemli etkenlerin başında, kuşkusuz, döviz fiyatlarında yaz aylarında gözlenen yükselişin ithal girdi mallar üzerinden yarattığı maliyet enflasyonunun sürmesi yatmaktadır. Bunun yanında, vergi indirimleri aracılığıyla uygulanması tasarlanan genişleyici maliye politikası ile birlikte bütçe dengelerinin daha da bozulacağı beklentisi ve merkez bankasının uygulamakta olduğu para politikasının siyasi müdahaleler altında süregelen belirsizliği fiyat davranışlarına olumsuz yansımakta, enflasyonun süreceği beklentilerini güçlendirmektedir.

Bütün bunların ardında vurgulamamız gereken ana unsur, Türkiye ekonomisinin 2014’ten bu yana içine sürüklendiği seçim konjonktürü ve yaratılan siyasi gerginlik ortamı ile birlikte “*her ne pahasına olursa olsun hızlı büyüme*” saplantısıyla idare ediliyor olmasıdır. Ulusal ekonomi, yapay yöntemler aracılığıyla, potansiyel büyüme hızı olan yüzde 4 – 4.5 eşliğinin üstünde büyümeye adeta zorlanmaktadır. Bu amaçla her biri birer çevre ve ekoloji kısıımı olan kentsel imar rantları, kaynağı belirsiz sermaye girişleri, yüksek dış borçlanma ve hukuk dışı / keyfi özelleştirmeler yanında; ucuz ve garantili kredi fonları, ödeme garantili büyük kamu projeleri vb uygulamalar ile kamu kaynakları ipotek edilmiş; imar barışı, bedelli askerlik harçları gibi ek yöntemler ile de bütçe gelir kalemleri makyajlanmaya çalışılmıştır.

Ekonomik “alt yapıda” yaşanan bütün bu gelişmelere koşut olarak, siyasi “üst yapıda” bürokrasideki atamaların (üniversitelerin idari birimleri de dahil olmak üzere) liyakat yerine yandaşlık kaygıları ön plana çıkartılmış, Türkiye’nin idari yapısına vasatlık, endişe ve güvensizlik egemen olmuştur.

Diğer yandan, bu yazının yazıldığı saatlerde döviz piyasalarında Türk Lirasının değeri, nedenleri “iktisadi öğelerle” açıklanamayacak biçimde yukarı yönlü hareket içerisinde

görülmekteydi. Oysa enflasyonun süregelen baskısı altında, makro ekonomik normal fiyatlama davranışı dövizin fiyatının da artmasını gerektirmekteydi.

Döviz fiyatlarındaki gerilemenin, kısmen ABD'nin İran'a uygulamayı planladığı ekonomik yaptırımlardan Türkiye'nin muaf tutulacağını açıklanması; kaynağı belirsiz sıcak para akımlarının gelmeye devam ettiği / edeceği beklentisi ve benzeri bir dizi ekonomi-dışı, günlük siyasi söylenceye dayalı olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, döviz fiyatlarında görülen gerilemenin, bir anlamda, piyasaların "*olumlu bir haber lütfen*" algısının sonucu olduğu söylenebilir. *Piyasaların beklentilerine dayalı* günlük coşku ve tasa devreleri Türkiye ekonomisinde dalgalanmaların ve dolayısıyla belirsizliklerin, şiddetini arttırmaktadır.

Türkiye, idari yetkinsizlik ve vurdumduymazlık ile birlikte, yerli ve uluslararası finans sermayesinin kaprislerine boyun eğen bir ekonomi konumuna sürüklenmiştir.